

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de yaşayan Roman vatandaşların eğitim, sağlık, istihdam, sosyal güvenlik, gelir dağılımı, yoksulluk, barınma, konut, kentsel dönüşüm, mülkiyet, çevre, altyapı, kültür, gençlik, spor, kadın, çocuk, engelli ve yaşlı hakları ile kamu hizmetlerine erişim, ayrımcılık ve sosyal dışlanma alanlarında karşılaştıkları sorunların bütün yönleriyle araştırılması; bu sorunların nedenlerinin ve sorumlu kurumların belirlenmesi, mevcut kamu politikalarının etkinliğinin değerlendirilmesi ve eşit yurttaşlık temelinde alınması gereken yasal, idari ve mali tedbirlerin tespit edilmesi amacıyla Anayasa’nın 98’inci ve TBMM İçtüzüğü’nün 104 ve 105’inci maddeleri uyarınca işleme alınarak; Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.
31.07.2026

Av. Mahmut TANAL
YENİ Parti Şanlıurfa Milletvekili

GEREKÇE

Roman vatandaşlar, Türkiye Cumhuriyeti'nin eşit haklara sahip yurttaşlarıdır. Buna rağmen birçok il ve ilçede eğitimden istihdama, sağlıktan barınmaya, sosyal güvenlikle kamu hizmetlerine erişime kadar uzanan yapısal sorunlarla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu sorunların uzun yıllardır devam etmesi, eşitlik ilkesinin yalnızca mevzuatta yer almasının yeterli olmadığını; hakların fiilen ve ayırım gözetilmeksizin kullanılmasını sağlayacak etkili kamu politikalarına ihtiyaç bulunduğunu göstermektedir.

Roman çocukların okullaşma, devamsızlık, okul terki, yükseköğretime erişim ve burs imkânları bakımından karşılaştıkları güçlükler, eğitim hakkı ve fırsat eşitliği yönünden incelenmelidir. Çocuk işçiliği, yoksulluk nedeniyle eğitimden kopuş ve çocukların korunmasına ilişkin kamu hizmetlerinin yeterliliği de bu sorunlardan bağımsız değerlendirilemez.

İşsizlik, kayıt dışı ve güvencesiz çalışma, düşük gelir, sosyal güvenlikle yoksunluk ve mesleki eğitim olanaklarına erişimde yaşanan güçlükler, yoksulluğun kuşaklar arasında aktarılmasına neden olmaktadır. Roman vatandaşların iş gücü piyasasına katılımı, kamu istihdamındaki temsil düzeyi, girişimcilik ve kooperatifçilik desteklerinden yararlanma imkânları ile Roman kadınların ekonomik ve sosyal yaşama katılımının önündeki engeller açıklığa kavuşturulmalıdır.

Sağlık hizmetlerine ve koruyucu sağlık hizmetlerine erişim, aile hekimliği ve toplum sağlığı hizmetlerinden yararlanma düzeyi, kronik hastalıkların takibi, anne ve çocuk sağlığı ile engelli ve yaşlı Roman vatandaşların karşılaştıkları güçlükler araştırılmalıdır. Sağlıksız konutlar, altyapı eksiklikleri ve çevre kirliliğiyle sağlık sorunları arasındaki ilişkinin de ortaya konulması gerekmektedir.

Roman vatandaşların yoğun olarak yaşadığı mahallelerde konut yetersizliği, tapu ve mülkiyet sorunları, içme suyu, kanalizasyon, yol, elektrik ve diğer temel altyapı eksiklikleri yaşam koşullarını ağırlaştırmaktadır. TOKİ ve sosyal konut projelerinden yararlanma düzeyi, kentsel dönüşüm uygulamalarında hak sahiplerinin korunup korunmadığı, yerinde dönüşüm ilkesinin uygulanıp uygulanmadığı ve dönüşüm nedeniyle yerinden edilen ailelerin durumu bütün yönleriyle incelenmelidir.

Gençlik merkezleri, spor tesisleri, kültür ve sanat faaliyetleri ile sosyal yaşam alanlarına erişimde yaşanan eşitsizlikler, Roman gençlerin toplumsal yaşama katılımını sınırlandırmaktadır. Roman kültürel mirasının korunması, Roman sanatçıların ve kültürel faaliyetlerin desteklenmesi ile kültürel kimliğin ayrımcılığa uğramadan yaşatılabilmesi için yürütülen kamu politikalarının yeterliliği değerlendirilmelidir.

Roman vatandaşların kamu kurumlarında, kolluk birimlerinde ve yerel yönetimlerde ayrımcılığa uğradığı; nefret söylemi ve nefret suçlarıyla karşılaştığı yönündeki iddialar etkili biçimde araştırılmalıdır. Kamu hizmetlerine erişimde eşitlik sağlanıp sağlanmadığı, ayrımcılık başvurularının nasıl sonuçlandırıldığı ve sorumlular hakkında hangi işlemlerin yapıldığı ortaya çıkarılmalıdır.

Sosyal yardım programlarının yoksulluğu kalıcı biçimde azaltıp azaltmadığı, afet ve acil durumlarda hizmetlerinin Roman mahallelerine eşit biçimde ulaşıp ulaşmadığı, yerel yönetim hizmetlerinin dağılımında ayrımcılık bulunup bulunmadığı ve Roman sivil toplum kuruluşlarının karar alma süreçlerine ne ölçüde katıldığı da araştırılması gereken temel başlıklardır.

Roman vatandaşlara yönelik strateji belgeleri ve eylem planlarının hazırlanmış olması tek başına yeterli değildir. Bu belgelerde öngörülen hedeflerin ne ölçüde gerçekleştirildiği, ayrılan bütçeler, sorumlu kurumlar, uygulama sonuçları ve başarısızlığın nedenleri somut verilerle incelenmelidir. Kamu kurumları arasındaki görev dağınıklığı ve koordinasyon eksikliği, sorumluluğun kurumlar arasında bırakılmasının gerekçesi olamaz.

Anayasa'nın 2'nci maddesinde düzenlenen sosyal hukuk devleti ilkesi, 5'inci maddesinde devlete yüklenen sosyal ve ekonomik engelleri kaldırma görevi, 10'uncu maddesindeki eşitlik ilkesi ile eğitim, çalışma, sağlık, konut ve sosyal güvenlik haklarına ilişkin hükümler birlikte değerlendirildiğinde; Roman vatandaşların temel haklardan eşit ve etkili biçimde yararlanmasının sağlanması devletin anayasal yükümlülüğüdür.

Kurulacak Meclis araştırması komisyonunca; Roman vatandaşların yoksulluk ve sosyal dışlanma koşulları, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimi, istihdam ve sosyal güvenlik durumu, konut, mülkiyet, kentsel dönüşüm ve altyapı sorunları, kadınların, çocukların, gençlerin, engellilerin ve yaşlıların karşılaştıkları özel güçlükler, kültürel haklar, ayrımcılık ve nefret suçları, sosyal yardım ve kamu hizmetlerinin etkinliği ile ulusal strateji ve eylem planlarının uygulama sonuçları bütüncül biçimde incelenmelidir. Araştırma sırasında ortaya çıkacak ve konuyla doğrudan veya dolaylı bağlantılı diğer hukuki, idari, mali ve sosyal hususlar da komisyonun inceleme kapsamına alınmalıdır.

Roman vatandaşların anayasal haklardan yararlanması bir yardım, ayrıcalık veya siyasi tercih meselesi değildir. Eşit yurttaşlık, devletin herkese aynı mesafede durmasını ve kamu hizmetlerini ayırım gözetmeksizin sunmasını zorunlu kılar.

Bu nedenle Roman vatandaşların karşılaştıkları yapısal sorunların nedenlerinin, kamu kurumlarının sorumluluklarının ve mevcut politikaların sonuçlarının bütün yönleriyle araştırılması; hak ihlallerini ortadan kaldıracak kalıcı, ölçülebilir ve denetlenebilir çözümlerin belirlenmesi amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulması zorunlu hale gelmiştir.

19 sayılı mdc - Aras

MİLLETVEKİLİ ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İNZA
Serhat Üzengiler	İstanbul Nu	
Gökem ÖZCAN	Muğla	
Enso AYTEKİN	Balıkesir	
Seyit Torun	Ordu	
Aliye Çakar	Antalya	
TALAS DİNGER	Mersin Mu.	
Gök TASCAR	Ankara Mu.	
A.Tuncay ÖZKAN	İzmir Mu.	
Burhanettin Bulut	Adana	
Fahri Özbek	Kocaeli	
Öğretmen Emin ÖZÜ	Aydın Mu.	
Evin Karakoz	Aydın Mu.	
M-Salih Uzun	İzmir Mu	
Tahsin Ocaklı	Rize	
Utku Çobanoğlu	Eskişehir	
Serhat APACI	Denizli	
Süleyman Balbal	Aydın	
Hikmet Yalın Hacı	İsparta	
Harun ÖZARK	Bursa	
Şibel SUİCMEZ	T Trabzon	
Gök DEYİBİL	İstanbul	

